

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING AMALIYOTDAGI ROLI

Aburahmonov Asqarali Abduvaliyevich

Annotatsiya

Ushbu maqolada Pedagogik texnologiya tushunchasi, pedagogik texnologiya va an'anaviy ta'lim o'rtasidagi farq, pedagogik texnologiyalarning asosiy maqsadi, ta'lim sifatini oshirishdagi texnologiyalarning roli, ta'lim jarayonining texnologik yondashuv asosida tashkil etilishi, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning turlari, modulli o'qitish texnologiyasi haqida tushuncha, interfaol o'qitish texnologiyalarining mohiyati, klaster, akvarium, insert kabi usullarning amaliy qo'llanilishi, kasbiy ta'limda pedagogik texnologiyalardan foydalanish, ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsion texnologiyalarning o'rni, o'quvchining faolligini oshirishda texnologiyalarning ahamiyati, pedagogik texnologiyani loyihalash bosqichlari, pedagogik texnologiyalarni tanlash mezonlari, pedagogik texnologiyalarning afzalliklari va kamchiliklari, o'qituvchining texnologik savodxonligi, ta'limda innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish istiqbollari, haqidagi fikr va mulohazalar keng tarzda yoritilgan.

Абстрактный

В данной статье подробно рассматриваются понятие педагогической технологии, отличие педагогической технологии от традиционного образования, основное назначение педагогических технологий, роль технологий в повышении качества образования, организация образовательного процесса на основе технологического подхода, виды современных педагогических технологий, понятие модульной технологии обучения, сущность интерактивных технологий обучения, практическое применение таких методов, как кластер, аквариум, insert, применение педагогических технологий в профессиональном образовании, роль информационно-коммуникационных технологий в образовательном процессе, значение технологий в повышении активности учащихся, этапы проектирования педагогической технологии, критерии выбора педагогических технологий, преимущества и недостатки педагогических технологий, технологическая грамотность педагога, перспективы внедрения инновационных технологий в образование.

Abstract

This article broadly covers the concept of pedagogical technology, the difference between pedagogical technology and traditional education, the main purpose of pedagogical technologies, the role of technologies in improving the quality of education, the organization of the educational process based on a technological

approach, types of modern pedagogical technologies, the concept of modular teaching technology, the essence of interactive teaching technologies, the practical application of methods such as cluster, aquarium, insert, the use of pedagogical technologies in vocational education, the role of information and communication technologies in the educational process, the importance of technologies in increasing student activity, the stages of designing pedagogical technology, criteria for selecting pedagogical technologies, the advantages and disadvantages of pedagogical technologies, the technological literacy of the teacher, and the prospects for implementing innovative technologies in education.

Kalit sozlar: Pedagogik texnologiya, ta'lim sifati, innovatsion metodlar, interfaol usullar, modulli o'qitish, o'quvchi faolligi, axborot texnologiyalari, metodik yondashuv, samarali o'qitish, klaster usuli, loyihalash bosqichlari, pedagogik mahorat, ta'lim mazmuni, texnologik savodxonlik, dars samaradorligi.

Pedagogik texnologiya tushunchasi.

Pedagogik texnologiya — bu o'quv-tarbiya jarayonini ilmiy asoslangan holda loyihalash, uni bosqichma-bosqich tashkil etish va nazorat qilish tizimidir. Bu tushuncha nafaqat o'quv jarayonining shakl va metodlarini, balki natijaga erishish uchun zarur vositalar, resurslar va o'qituvchi bilan o'quvchi o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni ham o'z ichiga oladi. Pedagogik texnologiya o'quv jarayonini yuqori samaradorlikka olib chiqish vositasi hisoblanadi.

Pedagogik texnologiya va an'anaviy ta'lim o'rtasidagi farq

An'anaviy ta'limda o'qituvchi asosiy ma'lumot beruvchi, o'quvchilar esa eshituvchi sifatida qatnashadi. Bunda dars passiv tarzda o'tadi. Pedagogik texnologiyalarda esa o'quvchi faol ishtirokchi bo'ladi, bilimlarni o'zi izlaydi, fikrlaydi, muammolarni hal qiladi. Texnologik yondashuvda darslar aniq maqsadga yo'naltirilgan bo'lib, har bir bosqich rejalashtiriladi va natijasi oldindan ko'zda tutiladi.

Pedagogik texnologiyalarning asosiy maqsadi

Pedagogik texnologiyalarning bosh maqsadi — ta'lim jarayonini samarali, mazmunli va natijador tashkil qilishdir. Bu orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, bilimga qiziqish, amaliy ko'nikmalar, muammo yechish qobiliyatlari shakllanadi. Shu bilan birga, texnologiyalar o'qituvchining ishini yengillashtiradi, darsni interfaol va o'quvchilarga yoqimli qiladi.

Ta'lim sifatini oshirishdagi texnologiyalarning roli

Bugungi kunda ta'lim sifatini oshirish ta'lim tizimidagi eng dolzarb masalalardan biridir. Pedagogik texnologiyalar bu borada muhim vosita bo'lib, ular ta'lim jarayonini shunchaki axborot yetkazish emas, balki bilimni mustahkamlash, mustaqil fikr va ijodiy yondashuvga asoslangan faoliyatga aylantiradi. Har bir o'quvchi shaxsiy qobiliyatlariga mos yondashuv orqali rivojlanadi.

Ta'lim jarayonining texnologik yondashuv asosida tashkil etilishi Texnologik yondashuvda dars oldindan puxta rejalashtiriladi: maqsad aniqlanadi, kutilayotgan natijalar belgilanadi, vosita va metodlar tanlanadi. Har bir bosqichda nimalarga erishilishi, qanday usullar orqali buning uddalanishi aniq ko'rsatiladi. Bu yondashuv tizimli yondashuvga tayanadi va darsni sifatli tashkil etish imkonini beradi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning turlari

Bugungi kunda pedagogik texnologiyalar juda ko'p: modulli o'qitish texnologiyasi, interfaol metodlar, muammoli o'qitish, loyihaviy faoliyatga asoslangan yondashuv, klaster usuli, insert texnologiyasi, axborot-kommunikatsion texnologiyalar va boshqalar. Har biri turli yo'nalish va yosh guruhlari uchun moslashgan.

Modulli o'qitish texnologiyasi haqida tushuncha

Modulli o'qitish — bu ta'limni mustaqil o'zlashtirishga yo'naltirilgan, kichik blok (modul)larga asoslangan tizimdir. Har bir modul maqsadga ega bo'ladi, unga mos topshiriqlar, testlar, mustaqil ishlar beriladi. Bu texnologiya o'quvchini faollashtiradi, o'z vaqtida o'zini nazorat qilishga, o'zlashtirish darajasini bilishga imkon yaratadi.

Interfaol o'qitish texnologiyalarining mohiyati

Interfaol o'qitish — bu o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida faol muloqot va hamkorlik asosida o'tadigan darsdir. Bu texnologiyada o'quvchilar kichik guruhlarda ishlaydi, fikr almashadi, muammoni birgalikda hal qiladi, o'z fikrini asoslaydi. Bu nafaqat bilimni chuqurlashtiradi, balki kommunikativ ko'nikmalarni ham shakllantiradi.

Klaster, akvarium, insert kabi usullarning amaliy qo'llanilishi

Klaster — g'oyalarni vizual tarzda tartibga solish, ularni mantiqiy aloqalar orqali bog'lash usuli.

Akvarium — guruhlar muhokama qilayotganda bir guruh markazda muammo yechadi, boshqalar esa kuzatadi va tahlil qiladi.

Insert — matn bilan ishlashda belgilar orqali tushunilgan, tushunilmagan va muhim fikrlarni ajratib olishga xizmat qiladi. Bularning barchasi darsni qiziqarli va samarali qiladi.

Kasbiy ta'limda pedagogik texnologiyalardan foydalanish

Kasbiy ta'limda pedagogik texnologiyalar kasbga yo'naltirilgan bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishda keng qo'llaniladi. Ayniqsa, amaliy mashg'ulotlar, simulyatsiyalar, loyihaviy topshiriqlar orqali o'quvchilar kasbiy muhitga yaqinlashtiriladi.

Ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsion texnologiyalarning o'rni

AKT — bu kompyuter, internet, elektron ta'lim resurslari, multimedia vositalarini o'z ichiga oladi. Ular orqali masofaviy ta'lim, video darslar, onlayn testlar va virtual laboratoriyalar joriy etilmoqda. Bu esa zamonaviy ta'lim talablariga javob beradi. O'quvchining faolligini oshirishda texnologiyalarning ahamiyati. Faol

ta'lim texnologiyalari o'quvchining mustaqil fikrlashi, muammo yechishga intilishi, jamoa bilan ishlash ko'nikmasini shakllantiradi. O'quvchilar darsda ishtirokchi, qaror qabul qiluvchi, baholovchi sifatida qatnashadi. Bu esa ularning darsga qiziqishini oshiradi. Pedagogik texnologiyani loyihalash bosqichlari. Loyihalash bosqichlariga quyidagilar kiradi: maqsadni aniqlash, o'quvchilar xususiyatlarini o'rganish, metod va vositalarni tanlash, baholash mezonlarini ishlab chiqish, darsning tuzilmasini ishlab chiqish. Bu bosqichlar asosida sifatli texnologik dars ishlab chiqiladi.

Pedagogik texnologiyalarni tanlash mezonlari

Texnologiyani tanlashda fan xususiyati, o'quvchilarning yoshi, bilim darajasi, dars maqsadi, dars turi, mavjud shart-sharoitlar, o'qituvchining tayyorgarligi e'tiborga olinadi. Har bir holat uchun mos texnologiya tanlansa, dars samarasi oshadi. Pedagogik texnologiyalarning afzalliklari va kamchiliklari Afzalliklari: dars interfaol bo'ladi, o'quvchi faollashadi, natijadorlik oshadi, darsga qiziqish kuchayadi. Kamchiliklari: vaqt talab qiladi, har doim har bir dars uchun tayyor texnologiya topilmaydi, AKT vositalari har doim mavjud bo'lmisligi mumkin. O'qituvchining texnologik savodxonligi Zamonaviy o'qituvchi pedagogik texnologiyalarni bilishi, ularni darsga moslashgan holda qo'llay olishi, AKT bilan ishlay olishi kerak. Bu savodxonlik o'qituvchining pedagogik mahoratining ajralmas qismidir. Ta'limda innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish istiqbollari. Kelajakda sun'iy intellekt, virtual haqiqat, raqamli platformalar, adaptiv o'qitish tizimlari keng joriy qilinishi kutilmoqda. Innovatsion texnologiyalar yordamida individual yondashuv, sifatli monitoring va global bilimlar bazasiga kirish imkoniyati yaratiladi.

Xulosa qilib aytganda,

Pedagogik texnologiyalar zamonaviy ta'limning ajralmas qismi bo'lib, o'quv jarayonini samarali, natijador va interfaol tashkil etish imkonini beradi. Ular orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, amaliy ko'nikmalari, darsga qiziqishi va faol ishtiroki kuchayadi. Har bir pedagogik texnologiya o'zining maqsadga yo'naltirilganligi, aniq rejalashtirilganligi va natijaga yo'naltirilganligi bilan ajralib turadi. O'qituvchining texnologik savodxonligi va innovatsion yondashuvi ta'lim sifatining oshishiga xizmat qiladi. Shunday ekan, pedagogik texnologiyalardan to'g'ri va samarali foydalanish har bir zamonaviy o'qituvchining muhim vazifasidir. Ularning amaliyotda to'g'ri joriy etilishi orqali nafaqat ta'lim samaradorligi, balki yosh avlodning har tomonlama kamol topishi ham ta'minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- I. Azizxo'jaeva N.N. – Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat, Toshkent: Fan, 2006.
- II. Xolmatov E. – Pedagogik texnologiyalar asoslari, Toshkent: TDPU nashriyoti, 2019.

- III. Jabborov A. – Zamonaviy ta’lim texnologiyalari, Toshkent: «Ilm Ziyo», 2020.
- IV. Hasanboeva O. – Pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar, Samarqand: SamDU, 2018.
- V. Karimov U. – Ta’limda interfaol usullar, Toshkent: O‘qituvchi, 2017.
- VI. Abdurahmonov I. – Kasbiy pedagogika, Toshkent: Innovatsiya, 2021.
- VII. Xodjiev B.X. – Ta’limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, Toshkent: 2020.
- VIII. Usmonova M. – Dars jarayonida pedagogik texnologiyalarni qo‘llash, Andijon: 2022.
- IX. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori – Ta’lim sifatini oshirishga doir davlat siyosati hujjatlari, 2018–2024.
- X. www.ziyonet.uz – Pedagogik texnologiyalar bo‘yicha onlayn materiallar va metodik tavsiyalar.